

Allianssatsning för ett tryggare Uppsala

ALLIANSN EN

1 Inledning

Uppsala är för de flesta en bra plats att leva på, men många upplever en ökad otrygghet. Allt fler tycker att det är obehagligt att vistas ute på kvällstid, oroar sig för att bli utsatta för brott och anser att deras livskvalitet påverkas negativt av otryggheten.¹ I juni 2017 avslöjades dessutom att Polisen adderat Uppsalastadsdelen Gottsunda på sin nationella lista över särskilt utsatta områden.²

Alliansen i Uppsala kommun sitter per dagens datum i opposition men har länge drivit på för fler trygghetsstärkande åtgärder i kommunen. I denna rapport presenteras en serie förslag som kommer att realiseras om Alliansen vinner valet 2018. Förslagen innefattar både kortsiktiga lösningar för att hantera de mest akuta problemen och långsiktiga åtgärder som lägger stor vikt vid det förebyggande arbetet för en säkrare framtid.

Vi presenterar här ett *Trygghetspaket för Uppsala* med satsningar om sammanlagt närmare 20 miljoner kronor med start i budgeten 2018.

¹ Brottsförebyggande rådet (2017): *Nationella trygghetsundersökningen 2006-2016: Regionala resultat.*

² Dagens Nyheter, 12 juni 2017

2 Bakgrund

2.1 Vad menar vi med trygghet?

Trygghet identifierades 1965 av den amerikanska psykiatrikern William Glasser som ett av människans fem grundläggande behov.³ Glasser menade att allt mänskligt beslutsfattande i förlängningen gick att härleda till något av de mänskliga behoven. Huruvida de grundläggande mänskliga behoven har ett så dominerande inflytande över människors beteende har ifrågasatts i modernare psykologi och psykiatri, men det är alltså vedertaget att trygghet är ett viktigt behov för alla människor.

Trygghet är ett begrepp som ofta används för att beskriva andra situationer och fenomen och kan därför vara svårt att tydligt definiera i sig själv. För denna rapports syfte är det angeläget att skilja på två olika sorters trygghet, *faktisk trygghet* och *upplevd trygghet*. Med faktisk trygghet menar vi att risken för att utsättas för övergrepp eller kränkningar såsom stöld, misshandel eller skadegörelse är liten. Med upplevd trygghet åsyftas istället en känsla av säkerhet, välmående och förvisning om att man inte kommer att utsättas för övergrepp eller kränkningar, oberoende av om känslan är befogad eller ej.

Man kan uppleva att man är trygg även om man de facto inte är det, och man kan på motsvarande sätt vara helt trygg i en situation där man ändå känner sig otrygg. Alliansen anser att det är angeläget att förbättra såväl den faktiska som den upplevda tryggheten i Uppsala. Att utsättas för brott är att få sina mänskliga fri- och rättigheter, så som de stipuleras i Europakonventionen, inskränkta. Upplevd otrygghet förändrar människors beteenden och får dem att agera som om deras frihet inskränkts, även om så inte är fallet.⁴

2.2 Tryggheten i Uppsala

Enligt Brottsförebyggande Rådets brottsdatabas så har det totala antalet anmälda brott i Uppsala kommun ökat sedan 2010. Ökningen är emellertid liten, och ställd i relation till kommunens befolkningstillväxt så har antalet anmälda brott legat stilla.⁵

Nedbruten i kategorier vittnar statistiken emellertid om att olika typer av brottslighet utvecklats väldigt olika. Antalet anmälda skadegörelse- samt alkohol- och narkotikabrott har minskat med cirka 28 procent sedan 2010. Våldsbrotten har minskat med 13 procent under samma period. Snatterier har dock ökat med 3 procent, stöld-, rån- och häleribrott har ökat med 14 procent, och sexualbrott har ökat med 54 procent.

Mellan 2015-2016 syns också ett oroväckande trendbrott. Samtliga brottstyper utom skadegörelsebrott och alkohol- och narkotikabrott ökade mellan 2015-2016, även om somliga av brottstyperna fortsatt

³ Glasser, W. (1965): *Reality Theory*. New York: Harper & Row.

⁴ Council of Europe (2010): *European Convention on Human Rights*

⁵ Brottsförebyggande Rådets statistikdatabas, statistik.bra.se.

ligger på en lägre nivå än de gjorde 2010. Vidare så är det viktigt att ha i åtanke att kvantiteten av brott inte säger någonting om hur allvarliga de är. Det totala antalet anmälda alkohol- och narkotikabrott har minskat, en växande andel av narkotikaproblemen går dock att hänföra till heroin, som både är mer skadlig och mer beroendeframkallande än de flesta andra droger.

Den upplevda tryggheten är generellt sett bättre i Uppsala än i övriga landet. Den blir emellertid sämre, och försämras i snabbare takt här än i resten av Sverige.

Enligt Brottsförebyggande Rådets nationella trygghetsundersökning 2016 känner 15 procent av Uppsalaborna stor eller mycket stor otrygghet vid utevistelse sen kväll, en ökning med 50 procent från 2015. Mer än var fjärde Uppsalabo är orolig för att en närstående ska drabbas av brott, en ökning med 27 procent från 2015. 14 procent av Uppsalaborna anser att otrygghet påverkar deras livskvalitet negativt, en ökning med 100 procent från 2015.

Andel som...	Uppsala 2016	Uppsala 2015	Riket 2016	Riket 2015
...känner stor eller mycket stor otrygghet vid utevistelse sen kväll	15 %	10 %	19 %	15 %
...känner stor eller mycket stor oro över brottslighet i samhället	20 %	15 %	25 %	22 %
...känner oro för att närstående ska drabbas av brott	28 %	22 %	29%	25%
...känner stor eller mycket stor oro för misshandel/överfall	13 %	9 %	15 %	11 %
...anser att otryggheten påverkar deras livskvalitet negativt	14 %	7 %	15 %	8 %

Tabell 1.⁶

Parallellt med den här utvecklingen så rasar dessutom allmänhetens förtroende för både Polisen och rättsväsendet i sin helhet.⁷ Att säkra tryggheten och upprätthålla lag och ordning är primärt Polisens uppgift, men när Polisen inte räcker till så anser Alliansen att kommunen behöver agera för att stärka upp tryggheten.

I juni 2017 avslöjade Dagens Nyheter att Polisens nationella operativa avdelning (NOA) lagt till åtta nya områden på sin lista över särskilt utsatta områden, däribland Gottsunda i Uppsala.⁸ Listan skulle

⁶ Brottsförebyggande rådet (2017): *Nationella trygghetsundersökningen 2006-2016: Regionala resultat.*

⁷ Brottsförebyggande rådet (2016): *Nationella trygghetsundersökningen 2016.*

⁸ Dagens Nyheter, 12 juni 2017

ha offentliggjorts i maj 2017, men rikspolischefen hade skjtit upp offentliggörandet eftersom Polisen saknar en handlingsplan för att motverka utvecklingen.

De områden som Polisen klassar som särskilt utsatta karakteriseras av parallella samhällsstrukturer, våldsbejakande extremism, invånare som räds att medverka i rättsprocesser, samt svårigheter för Polisen att utföra sitt uppdrag.

3 Nationella åtgärder

Det finns en del saker kommunen inte har rådighet över, en sådan sak är antalet poliser som verkar i Uppsala. Vi ser icke desto mindre att det finns ett stort behov av fler patrullerande poliser för att öka tryggheten på våra gator och torg. Våra respektive partier har flitigt lyft frågan i Sveriges riksdag och står eniga i ambitionerna att anställa fler poliser med bättre arbetsvillkor och högre löner.

Ett annat problem som blivit tydligt, men som kommunen inte heller helt råder över, är oförmågan till snabba insatser mot minderåriga som begår brott. Här behöver olika myndigheter samarbeta bättre och mer effektivt. En tonåring som tas på bar gärning ska inte förbises för att han eller hon är minderårig, utan ska på lämpligt sätt omhändertas för att ställas till svars och få hjälp. Brott av unga under 15 år ska alltid utredas av polis, därtill önskar vi utreda möjligheten att införa en alternativ form av ungdomstjänst.

Fler poliser

- *bättre arbetsvillkor*
- *högre löner*

Bättre hantering av minderåriga som begår brott

- möjlighet att omhänderta på lämpligt sätt
- utred alternativ ungdomstjänst
- ska alltid utredas av polis

4 Kommunala åtgärder

1. Trygghetsplan och uppdaterade ordningsstadgar

Ett tryggt samhälle som håller ihop är en av förutsättningarna för att kunna ta tillvara den potential och de utvecklingsmöjligheter som finns i vår kommun. Tyvärr upplever många en otrygghet på Uppsalas gator idag, inte minst kvällstid runt resecentrum och i centrala Uppsala. Så ska det inte behöva vara. Tydliga insatser är nödvändiga för att polis och rättsväsende ska kunna bryta utvecklingen.

Samhället och tryggheten ska fungera, och det är grundläggande att lag och ordning och med rättstrygghet upprätthålls. Uppsala ska vara en trygg plats för alla, oavsett ålder, kön, var man bor eller hur länge man har bott här. För att uppnå det krävs arbete på alla nivåer. Det gäller att i det förebyggande arbetet motverka att unga dras in i utanförskap, kriminalitet eller missbruk, men det är också angeläget att göra insatser för att motverka den rådande otryggheten på Uppsalas gator.

För att kunna ta ett helhetsgrepp kring den problematik som finns behöver Uppsala kommun en trygghetsplan med tydliga, uppföljningsbara mål. Samtidigt bör de kommunala ordningsstadgarna ses över för att säkerställa att de regler som finns anpassas i takt med att samhället utvecklas.

Upprätta en trygghetsplan för Uppsala

- *stärkt samarbete med civilsamhället*
- *behovsinventering*

Uppdatera de kommunala ordningsstadgarna

- *separata ordningsstadgar för centrala Uppsala*

2. Ordningsvakter och trygghetskameror

En ordningsvakt har inte samma befogenheter som en polis, men är en av Polismyndigheten godkänd person som ska medverka till att upprätta allmän ordning. Det är Polisen som utbildar och har hand om tillsynen över ordningsvakter och därför jobbar ordningsvakten direkt under polisen men är anställd och får betalt av bevakningsbolag.

En ordningsvakt har enligt lagen rätt att avvisa, avlägsna eller omhänderta den som stör den allmänna ordningen eller utgör en omedelbar fara för denna.⁹ Genom att anställa ordningsvakter som patrullerar brottsutsatta platser ges bättre förutsättningar att upprätthålla lag och ordning. Var exakt dessa ordningsvakter ska placeras bör beslutas i samråd med Polisen.

Ett bra komplement till patrullerande ordningsvakter är att sätta upp trygghetskameror på brottsutsatta platser. Det finns flera fall där trygghetskameror varit avgörande för att kunna ställa brottslingar till svars, där man dessförutan hade riskerat att aldrig få en bild av förövaren och därmed behövt lämna fallet olöst.

<ul style="list-style-type: none">• Ordningsvakter och trygghetsvärdar - Förstärkt närvaro vid brottsutsatta platser	5,85 mnkr
<ul style="list-style-type: none">• Trygghetskameror - Främst på brottsutsatta platser	2,35 mnkr

⁹ <http://www.ordningsvaktsportalen.se/Vad-ar-en-ordningsvakt.aspx>

3. Förebyggande arbete genom förstärkning av socialtjänsten

I skapandet av ett tryggare samhälle är det förebyggande arbetet kanske det viktigaste av allt. Här krävs en palett av åtgärder och samverkan mellan olika instanser. För att skapa vägar in i samhället för de som står utanför behöver alla goda krafter samverka, samtidigt som samhället tydligt och tidigt markerar mot all form av kriminalitet. Dessa insatser måste ske parallellt med trygghetsskapande insatser från främst polisen.

Familjer, föreningsliv och socialtjänst har viktiga roller i detta. Vi vill bland annat stärka civilsamhället och att socialtjänstens insatser ska bli mer effektiva och träffsäkra. Därför vill vi införa en 24-timmarsgaranti för samtal med vårdnadshavare när en ungdom begått brott, därtill vill vi utveckla och stärka SSP-samverkan för att säkerställa att ingen ungdom ska begå brott utan att lämplig åtgärd följer. En sådan åtgärd skulle kunna vara så kallat mellantvång som innebär att man ålägger obligatoriska insatser på hemmaplan, såsom samtalsstöd.

En annan viktig del i detta är stödet till de familjehem som finns i kommunen. När familjehemmet flaggar för oroligheter ska socialsekreteraren snabbt agera och veta vilken hjälp som finns tillgå. Familjehemmet ska aldrig känna sig utelämnade i sin roll eller känna osäkerhet kring vad som gäller när det finns misstankar om kriminella aktiviteter.

<ul style="list-style-type: none">• Förstärkning av socialtjänsten<ul style="list-style-type: none">- 24-timmarsgaranti för samtal med vårdnadshavare när unga begått brott- Bättre stöd till familjehem med komplicerade placeringar- Sociala insatsgrupper för de under 15 år- Mellantvång som ålägger obligatoriska insatser på hemmaplan	5,8 mnkr
<ul style="list-style-type: none">• Utveckla SSP-samverkan	1,2 mnkr

4. Säkrare stadsmiljö genom bättre planering

Uppsala växer och blir allt fler människors hem. När vi planerar våra gemensamma gaturum är det av yttersta vikt att arbeta med stadsplaneringen för ökad trygghet. Det kan handla om att röja buskage vid gång- och cykelvägar eller om bättre gatubelysning. Genom att stadsplanera medvetet och smart kan man undvika att skapa brottsunderlättande platser.

Det finns ytterligare ett perspektiv av det gemensamma gaturummet. Renhållning av gemensamma ytor sänder viktiga signaler till invånarna - det visar att vi bryr oss om vår stad och att det är viktigt för oss att vårt gemensamma hem är helt och rent. I detta inberäknas också exempelvis klottersanering.

För att ytterligare stärka den upplevda tryggheten i staden vill vi införa en Trygghetscentral med ett särskilt trygghetsnummer dit man kan ringa när man känner sig osäker. De ska hjälpa till att samordna nattvandring och kunna förmedla kontakt till UL, färdtjänst och taxibolag.

<ul style="list-style-type: none">• Arbeta med den fysiska miljön för ökad trygghet - Stadsplanering, renhållning av t.ex Resecentrum, gator, parker	2,1 mnkr
<ul style="list-style-type: none">• Trygghetscentral med ett särskilt trygghetsnummer	2,2 mnkr

Sammanfattning nationella satsningar

Fler poliser - bättre arbetsvillkor - högre löner
Hantering av minderåriga som begår brott - möjlighet att omhänderta på lämpligt sätt - utred alternativ ungdomstjänst - ska alltid utredas av polis

Sammanfattning kommunala satsningar

Ordningsvakter och trygghetsvårdar - Förstärkt närvaro på brottsutsatta platser	5,85 mnkr
Trygghetskameror - Främst på brottsutsatta platser	2,35 mnkr
Förstärkning av socialtjänsten 1. Bättre stöd till familjehem med komplicerade placeringar 2. 24-timmarsgaranti för samtal med vårdnadshavare när unga begått brott 3. Sociala insatsgrupper för de under 15 4. Mellantvång som ålägger obligatoriska insatser på hemmaplan, t.ex samtalsstöd	5,8 mnkr
Utveckla SSP-samverkan	1,2 mnkr
Trygghetscentral med ett särskilt trygghetsnummer - Samordning av nattvandring m h a UL, färdtjänst, taxibolag etc	2,2 mnkr
Arbeta med den fysiska miljön för ökad trygghet - Stadsplanering, renhållning av t.ex Resecentrum, gator, parker	2,1 mnkr
Upprätta en trygghetsplan för Uppsala - stärkt samarbete med civilsamhället - behovsinventering	
Uppdatera de kommunala ordningsstadgarna - separata ordningsstadgar för centrala Uppsala	
TOTALT	19,5 mnkr